

niator? Responde mihi pro suscepto tuo, qui de te eras securus. Defende quem usque modo defendebas. Quare recessisti? quid tacuisti? Ecce pro filii reatu reus tenetur Adam qui genuit parricidam. Quare non dicis: Non est reus?

VI. Exurrexit qui tacebat. Non taceo, inquit, respondeo plane et defendo; nec filius pro patre, nec pater pro filio reus est, quia scriptum est: « Anima patris mea est, » et anima filii mea est: anima quæ peccaverit, ipsa punietur (a). » Quasi experrectus¹ est calumniator ille, qui dormiebat; aperuit os², cœpit loqui, sed modo tacebat. Dic ergo: Nec filius pro patre, nec pater pro filio reus est. Responde pro suscepto tuo, et ego pro Deo meo. Defende Adæ causam, et ego Domini mei³ injuriam. Tu dicis non esse justum ut reus sit Adam pro filio, et ego consentio; ergo si patrem non involvit filii reatus⁴, quare imputas Deo Adæ peccatum⁵? Et sicut non est judicandus⁶ pro Cæin, sic nec Deo quod Adam peccaverit⁷ imputemus⁸.

VII. Desine, stulte Calumniator, si tamen calumniator, et non potius blasphemator dicendus es, desine talia de Deo loqui, et talia delirare. Considera te primum qui sis, qualis vel a quo factus sis, et vide utrum debeas de Factore ita loqui, qui non audes loqui de conservo tuo.

(a) Ezech. xviii, 4.

¹ Cod. male *expertus*. — ² Edit. *os suum*. — ³ Edit. *Dei mei*. — ⁴ Edit. *reatus ad peccatum*. — ⁵ Hæc desunt in Edit. — ⁶ Edit. *judicandum*. — ⁷ Edit. *peccavit*. — ⁸ Edit. *adjiciunt; sed sic agamus, ut ad indulgentiam Dei veniamus*. Reliqua desunt.

SERMO III.

In istud: Ne tardes converti ad Dominum (a).

Sermo iste a Codice XII Cassinensi eruitur, qui totus fere S. Augustini fœtus complectitur. Nomen et stylus perfectissime concordant; unde dubitandi locus minime relinquitur. Ponendus est in editione Maurinensi post Sermonem XI, ubi eadem verba explicantur.

SYNOPSIS.

I. Bona opera cum fide necessaria sunt. II. Procrastinantes arguuntur. III. Contra desperationem et præsumptionem. IV. Procrastinatio iterum impugnatur. V. Conclusio.

I. CUM de bonis operibus frequentius admonemus aliquos ex nostris, ad justitiam, vel ad eleemosynam pigros, et ad luxuriam, vel avaritiam promptos esse cognoscimus. Pene est ut suspicemur eos, qui tales sunt, futurum judicium non timere. Et revera, Fratres, quando negligentes et tepidos Christianos nec peccata vitare, nec præmia sibi æterna videmus bonis operibus providere, quid superest, ut eos opinemur credere, quod nec bonis præmia, nec malis supplicia (sint) in Dei judicio repensanda. Et vere, Fratres, ipsum in veritate intelligimus Dei judicium timere, quem bonis operibus videmus insistere. Illi vero, qui nec bona opera conantur implere, et lectioni, et orationi vacare dissimulant, quid eis prodest, quod verbis asserant

(a) Eccli. v, 8.

fidem, cum probentur factis¹ destruere veritatem, Jacobo apostolo dicente: « Quid proderit, fratres mei, si » fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? » Numquid fides poterit salvare eum? si autem frater » aut soror nudi sunt, et indigent victu quotidiano, » dicat autem aliquis de vobis illis: Ite in pace, cale- » facimini et saturamini, (et) non dederitis eis quæ ne- » cessaria sunt corpori, quid proderit? Sic et fides, si » non habeat opera, mortua est in semetipsa (a). » Ait enim talibus Deus, et omnem infidelitatem illorum redarguens dicit: O homines increduli, si non creditis quod promisi, considerate quod feci cœlum et terram, « Dixi et facta sunt (b). » Tu cui promitto, non eras, et factus es. Non existentem facio, et jubentem² decipio. Attendite ergo quæ dico, et excepturos vos credite quod promisi.

II. Sed infirmata et ægrota, infelix et ignara, dissoluta hæc paralytica cogitatio, et interior, incommoda, quæ mentis obstruit claustra, ut quotidie peccata transire putentur³. Transivit hodie, transit et cras, et aliud cras addes ad crastinum, et alterum crastinum, et converti dissimulas, et non metuis ne tibi mors repentina subripiat. Nonne homines subito moriuntur, quia tu attendis ut differas agere pœnitentiam, et divinam dissimulas quærere misericordiam? Dicis quidem: Converti bonum est; si bonum est, cito facias; si bonum est cito accipere, malum est nunc accipere? Quare, dic mihi, et bonum confiteris, et accipere non festinas? Forte dicis mihi: Securum me Deus facit. Unde securum facit? Quid scriptum est? « Peccator et iniquus in quacumque die conversus » fuerit, omnes iniquitates ejus obliviscat (c).¹⁰ » Ecce

(a) Jac. xi, 14-17. — (b) Gen. i, 3 et seqq. — (c) Ezech. xviii, 21, 22.

¹ Codex habet *justos*, quod nullum affert sensum. Scribendo errasse amanuensem facile crediderim. — ² Forte *existentem*. — ³ Vide serm. lxxxii, n. 14.

ubi me Deus securum facit. Habui hesternæ die decem peccata, hodie quindecim, crastina forte viginti. Cum ergo verum sit quod Dominus dixit, quancumque conversus fuero, omnia peccata præterita et omnes iniquitates meas obliviscetur. Quid me terret¹? Deus mihi promittit indulgentiam, et tu mihi desperationem facis? Negare hoc non possum Deum promississe. Quare ergo hodie non converteris? Quia etsi tardius conversus fuero, sic mihi promittit plura dimittere, quomodo hodie pauciora. O securitas vana! certe faciebas me securum. Video quidem per promissionem Dei indulgentiam tibi promitti, diem vero crastinum quis tibi promisit? et ideo convertat se unusquisque ad Deum, sicut dicit; « Conver- » tite vos, quærite Deum, et cum inveneritis eum, de- » relinquat impius viam suam (a). Convertite vos, » male sperantes²; duo sunt enim vitia generis humani, quibus pereunt, alii sperando pereunt, alii desperando. Non est mirum; magis miraculum est perire hominem sperando.

III. Videamus itaque et breviter consideremus, qui pereant sperando, et qui desperando; utrisque quam medicinam offerat Deus. Desperando perit qui dicit: Ego scio facinora, et ego novi scelera mea. Quando fieri potest ut illa quæ feci dimittat mihi Deus? Desperando perit qui dicit: Quid prodest quod dicis? Jam faciam quidquid possum, hoc perdo quod non facio. Sic me damnaturus est Deus pro uno peccato, quomodo pro multis peccatis? et ideo si illam vitam non habiturus sum, vitam istam perdere nolo. Quare non faciam voluntates meas? quare non expleam libidines meas? Desperando perit. Alius ti-

(a) Isai. lv, 6, 7, et xviii, 21, et xxxiii, 15.

¹ Vide serm. xl, n. 4, 5. pro *promissa indulgentia*. Codex male *terris*. — ² Vide serm. xx, n. 3. ubi S. Doctor eadem repetit.

mens præcipitia desperationis, incipit perire sperando. Quomodo sperando? Quandocumque, inquit, fuero conversus, totum mihi Deus promittit dimittere, spero in ipsius misericordia, quia totum mihi dimittet. Et differt de die in diem; et subito intrat illi dies extremus mortis, et perit dilatio, et restat damnatio¹. Ad ambos itaque Scriptura loquitur. Desperando volebas perire, audi Dominum dicentem: « Nolo mortem impii, quantum ut revertatur et vivat (a): » mori volebas, redi et vive; si te Deus perire velit, peccantem tolleret, quando tanta peccasti. Sed adhuc cum vivis², ad poenitentiam invitaris. Et hæc tibi desperanti Deus dicit: « Nolo mortem impii. » Tu vis mortem tuam; ego nolo; non te fecisti, et desperando periisti. Deus autem, et cum non esses, fecit te, et postea perditum quæsit te, et per sanguinem Filii sui invenit et redemit te, et ipse tibi clamat remedia. A præcipitio³ desperationis redi: « Quia nolo mortem impii, quantum et revertatur ut vivat ».

IV. Cœpisti perire, rediisti a præcipitio desperationis, sed velut in medio sta, nolo te ire in contraria, nec de peccatis tuis desperatione diffidas, nec de vita longiore confidas. Convertere ergo. Sed dicis: Cras, inquit, me converto. Quare non hodie⁴? Et quid mali si cras? Imo quid mali si hodie? Ego scio quia longa erit vita mea. Hoc scio, quia Deus non promisit. Mathematicus - ne forte longam vitam tibi promisit, qui cum quo pereat quærit? Sed ad extremum dico: Longa erit vita tua, concedo; si longa erit, bona sit; si brevis, et ipsa sit bona. Nam quid te offendit vita tua, quam sola vis habere mala, ut inter omnia bona tua sis malus? Sed dic mihi, Frater,

(a) Ezech. xxxiii, 2.

¹ Vide serm. xx, n. 4. — ² Codex male *cuius*. — ³ Id. *ad præcipitium desperationis redi*. — ⁴ Vide serm. xl, n. 5.

numquid nosti quantum temporis victurus sis? aut ubi legis indulgentiam te accepturum, si te non correxeris? Legis aliquando longam vitam tibi esse promissam, aut forte cum morte pactum fecisti? Spero quia centum annis vives; adde et decies centum; quid proderit? Nam et ipse Adam, si adhuc hodie viveret, paucos annos vixerat, quia omnes finierat.

V. Esto ergo correctus, esto paratus, et non timebis diem ultimum « Tanquam furem, qui dormienti effodiat » parietem (a). » Ergo audi, qui desperando volebas perire. Audi Scripturam, quomodo (dicit)¹ desperando cum perire velis: « Nolo mortem impii, quantum ut revertatur » et vivat. » Si rediisti a desperatione, sic audi ut redeas a perversitate, et constituaris in spe bona. Audi quid tibi dicit Dominus male speranti, et quotidie differenti: « Ne » tardes, inquit, converti ad Deum, et ne differas de » die in diem (b). » Verba Dei sunt, non mea². Non a me hæc auditis, sed ego vobiscum audio: « Ne tardes, inquit, » converti ad Dominum. » Tu vero respondes, Cras. O vox corvina! Quomodo corvus de arca demissus non est reversus, jam senuit, et dicit: Cras, cras; vox corvina est³: Caput album et cor nigrum. Corvus de arca demissus non rediit; columba rediit. Pereat ergo strepitus corvini, et adsit gemitus columbinus. Clamat tibi et consolatur tibi⁴: « Ne tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem, subito enim venit ira ejus, et » tempore vindictæ disperdit te (c). » Hæc enim, Fratres charissimi, si cum grandi timore et sollicitudine cogitatis, ad poenitentiae remedia et eleemosynarum medicamenta

(a) Matth. xxiv, 43. — (b) Eccli. v, 8. — (c) Ibid. 9.

¹ Vox *dicit* deest in Cod. — ² Vide Serm. xl, n. 5, fol. 203. — ³ Id. lxxxii, n. 14. Serm. cccxiv, n. 4, et Enarrat. in Psal. cii, n. 16, ubi sæpius fit sermo de voce corvina. — ⁴ Forte *consonat*.

animas vestras, Deo auxiliante, convertatis, ut ante tribunal Christi non damnandi, sed coronandi feliciter veniatis. Amen.

SERMO IV.

In illud: Intrate per angustam portam (a).

Hic Sermo ex eodem Codice XII, fol. 113, assumptus, iisdem notis authenticitatis insignitus ac præcedens, sancto Augustino referendus sine dubio videtur. Locus ejus in editione Maurinensi post Sermonem LXI, ubi agitur de verbis Evangelii S. Matthæi, Capite VIII.

SYNOPSIS.

I. Duæ sunt viæ, alia mortis, alia vitæ. II. Quæ sit via lata. III. Quæ sit via angusta. IV. Conclusio.

I. Docet nos Salvator noster in sancto Evangelio, quod nunc lectum est: « Intrate per angustam portam, quia » lata porta et spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, » et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta » et arcta via quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui » inveniunt eam (b)! » Duas esse, ut videtis, Dominus vias docuit, unam angustam, et alteram latam; unam vitæ, et alteram mortis. Fugite ergo vos, Dilectissimi, viam mortis, ne in æternum pereatis; eligite viam vitæ, ut in æternitate vivatis. « Lata enim, inquit, et spatiosa via » quæ ducit ad perditionem. »

(a) Matth. VII, 13. — (b) Ibid. 13, 14.

II. Quæ est hæc via lata? quæ, nisi sæcularium voluntatum atque vitiorum? Quare lata dicitur? Quia per eam plurimi ambulant. Sicut enim terrestris via, quæcumque lata est, multas ad ambulandum turbas hominum recipit, et invitat; sic et hæc via ideo lata dicitur, quia multos in vitis ambulare delectat. Ergo, Dilectissimi, fugite viam latam, hoc est, fugite viam turpem atque vitiosam. Fugite viam ebrietatis, et ipsa enim lata est, quia omnes recipit ebriosos. Fugite viam impudicitæ, et illa enim lata est, quia omnes recipit impudicos. Fugite viam cupiditatis, quia omnes, qui aliena rapiunt, per viam cupiditatis incedunt. Fugite illam viam, quam multi sequuntur, quam multi diligunt. « Multi enim, inquit Dominus, vocati, » pauci autem electi (a). » Non vos societas atque exempla delectent hominum plurimorum, quia plures sunt qui peccata amant, quam qui justitia delectentur. Sed melius est cum paucis ire ad regnum coeleste atque perpetuum, quam cum multis ad mortem et supplicium sempiternum. Melius est ut vos paucos sequamini bonos, quam multos malos. Quia melius est cum paucis ire ad vitam, quam cum multis in gehennam.

III. « Quam arcta ergo, inquit Dominus, et angusta » via quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt » eam. » De illa enim superius lata via dixit: « Multi sunt » qui ambulant per eam. » De hac autem angusta via: « Pauci sunt qui inveniunt eam. » Unde intelligere debemus, quod hæc angusta via, non solum laboriose ambulatur, sed etiam difficile inquiritur. Nam cum dicat: « Pauci sunt » qui inveniunt eam, » ostendit quod multi sunt qui eam quærere videntur, sed pauci sunt qui eam invenire mereantur. Quare pauci inveniunt, cum multi quærunt? Utique quia

(a) Matth. XX, 16.

¹ Codex male sicut.

multi quærunt, sed non æqualiter quærunt. Alii enim quærunt diligenter, alii negligenter, sed non inveniunt nisi qui diligenter quærunt. Ecce nunc multi sunt in Ecclesia, et omnes autem per ipsum quod ad Ecclesiam veniunt, salutem quærere videntur. Sed numquid æqualiter quærunt? Non enim quærunt viam salutis qui ebrius est, etsi Ecclesiæ limen ingrediatur; non quærunt viam salutis, qui avaritiam sequitur, licet in Ecclesia esse videatur; non enim quærunt viam salutis, qui homicidio¹ polluitur; non quærunt, qui impudicitia sordidatur. Omnia enim hæc vitia viæ mortis sunt. Et ideo qui in viam mortis ambulant, viam vitæ penitus non requirunt. Unde est, quod Salvator dicit in Evangelio paucos esse qui inveniunt angustam viam. Si pauci autem sunt, ergo vix inveniuntur. Ergo quasi abscondita est ac latet. Et verum dicit. Latet quidem, sed non in una re, neque in uno loco, sed in rebus multis et in virtutibus multis. Latet enim primum in fide et in credulitate, quia invenire viam vitæ non valet, nisi qui fideliter credit, secundum illud: « Nisi crederitis, non intelligetis (a). » Sicut ergo intelligere aliquis Deum non potest, nisi ante crediderit; sic pervenire ad vitam non potest, nisi, fide discente, penetraverit. Hac ergo ratione, Dilectissimi, latet via vitæ in fide. Latet autem in castitate: « Impudici enim, inquit Apostolus, « regnum Dei non possidebunt (b). » Ergo si impudici ad vitam non veniunt, nisi qui castus fuerit, vitam perpetuam minime videbit. Latet quoque hæc via vitæ et in eleemosynis et largitate: « Eleemosyna, inquit Scriptura, » a morte liberat homines (c); » ergo avaritia mittit in mortem.

V. Si ergo, Dilectissimi, unam vultis quærere et

(a) Forte Hebr. xi, 3. — (b) I Cor. vi, 9, 10. — (c) Tob. xii, 9.

¹ Codex male: Homicidium polluitur.

invenire bonam viam, hæc diligite, hæc tenete, quæ continent in se viam vitæ; quia qui per viam istius ambulaverit, in lumen intrabit in æternum, et vitam possidebit perpetuam. Amen¹.

¹ Vide Sermonem III.

EPISCOPI HIPONENSIS,

SERMONES INEDITI.

CLASSIS II.

SERMONES DE TEMPORE.

SERMO V.

De Annuntiatione.

Legitur in duobus Codicibus Montis-Cassini, nempe Cod. ex, fol. 27; et ex, fol. 178. Codex ex terminatur ante numerum xv; Codex ex prosequitur usque ad finem. Habetur insuper in bibliotheca Laurentiana, Florentia, Plat. xix, Cod. 1, fol. 89, et quidem integer. Codex Laurentianus profert nomen sancti Leonis; duo autem Cassinenses nomen sancti Augustini representant; et verius quidem, ut legendi patebit ex verborum oppositionibus S. Augustino, non autem S. Leonis familiaribus. In Editis præponendum fuisset Sermoni cxxxiv, et primus locus inter sermones Classis II de tempore illi datur.